Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Soliloquium de arrha animae

https://hdl.handle.net/1874/341247

Incipit ſoliloquium beatiſſimi Auguſtini
epiſcopi yponenſi de arta anime

ET diſcam⁹ vbi oporteat verꝫ amorē q̄rere et
q̄admodū debeam⁹ corda nr̄a ſtudio medi
tacōnū ſpūaliū ad ſupna gaudia excitare lo
quar ſecreto aīe mee. Et amica cōfabulacōe exigam
ab ea qđ ſcire cupio. Nemo alien⁹ admittet̃ ſed apta
cōſciēcia ſoli verba cōferem⁹ Sic enī nec michi timor
erit occulta querere nec illi pudor erit vera reſpōdere
AVGVSTINVS Dic m̄ queſo aīa mea
qđ eſt quod ſup omīa diligis. Ego ſcio qđ vita tua
dileccō eſt et ſcio qđ ſine dileccōne eſſe nō potes Sed
volo qđ ſine verecūdia cōfitearis m̄ quid int̄ oīa dili
gendū elegeris Dicā adhuc ut manifeſti⁹ intelligas
qđ te interrogem. Aſpice mūdū et omīa que in eo ſūt
multas ibi ſpēs pulcras ⁊ illecebras invenies que huā
nos affectus alliciūt Et ſcdm̄ varias intēcōū delecta
cōnes ad fruendū ſe deſideria attendūt Habet aurū
habet lapides p̄cioſos qui tenent fulgorē ſuū Habet
decor carnis ſpēm ſuā picta tapecia et veſtes fucante
colorē ſuum infinita ſūt talia. Sed hec cur tibi enu
merē Ecce tu noſti oīa talia. vidiſti pene ſingula Ex
perta es plurima Multa te vidiſſe recolis Et adhuc
multa vides in q̄bus qđ dico experiri poſſis et cōprobare
Dic michi obſecro q̄d de omib⁹ vnicū tibi feceris qđ
ſingulariť amplecti quo ſemp pfrui velis Certus ſuꝫ
enī qđ aut horꝫ que vident̃ aliq̄d amas aut ſi poſtpo
ſuiſti vniuerſa hec aliud habes qđ p̄ oīb⁹ hijs diligis
ANIMA Sicut amare nō poſſū qđ nūq̄m vidi
ſic de omibus hijs que videntur adhuc nichil amare
potui Et tam̄ q̄d ď oibus q̄d adhuc ſup oīa amādū
ſit nō invenio Multis enī experimentis iam didici fal
lacem eſſe et fugacē amorē hui⁹ m̄di quē ſemp vel cū

parit id quod michi elegeraȝ ꝑdere vel cū aliud quo
magis placeat ſupuenire cogoꝛ cōmutare Dic ac hūc
deſiderijs icerta fluctuo diū nec ſine amoꝛe eſſe poſſū
nec verū amoꝛē inveio AVGVSTINVS
Gaudeo qđ ſaltem in amoꝛe tpaliū nō figeris Sed
doleo ꝙ in amoꝛe eťnoꝝ nō requieſcis Infelicioꝛ eſſes
ſi de exilio priaȝ faceres nūc vero que in exilio erras
revocanda es ad viā. De exilio priaȝ faceres ſi in iſta
vita tranſitoꝛia eťnū amoꝛē habere velles Nūc vero
in exilio erras ꝙ dum traheris ꝑ cōcupiſcenciā tpaliū
amoꝛem nō invenis eťnoꝝ Sed magnū ſalutis tibi
pꝛīcipiū eſſe poterit qđ amoꝛē tuū didiciſti mutare in
melius ꝙ ſic ab omī amoꝛe tpaliū auelli poteris Si
maioꝛ pulcritudo tibi oſtenſa fuerit q̄m gracius am
plectaris ANIMA Quō poteſt demonſtrari qđ
videri nō poteſt qđ aūt videri nō pt̄ quō pt̄ intelligi
certe ſi in rebus tpalib9 ⁊ que videri non poſſūt verē
et ꝑmanens amoꝛ nō eſt amari aūt nō pt̄ qđ videri
nō poteſt eťna miſeria ſupvenientē ſequit̄ ſi ſemp ꝑ
manēs amoꝛ non invenit̄. Nemo eñ ſine amoꝛe pt̄
eſſe btūs neceſſe eſt igit̄ ut aūt eoꝛū que vident̄ aōꝛeȝ
a ꝓbes aut ſi hūc tollis alia que ſalubꝛi9 atqꝫ iocūdi9
amentuꝛ oſtendas AVGVSTINVS Si
tpalia iſta et viſibilia idcirco amari exiſtimas ꝙ illis
quēdam ſui generis decoꝛē ineſſe cōſpicis. Cur teipaȝ
potius nō diligis que ſpecie tua oīm viſibiliū decoꝛē
et pulcritudinē vincis O ſi temetipam aſpiceres O ſi
faciē tuaȝ videres agnoſceres q̄nta certe aꝓhenſione
digna fueras Cū aliqđ extra te amoꝛe tuo dignū eſti
mabas. Primū igit̄ neceſſe eſt ut teipm̄ cōſideres et
cū agnoveris dignitatē ne iniuriaȝ facias amoꝛi tuo
abiectoꝛa te nō ames. Nam ⁊ ea que ꝑ ſe cōſiderata
pulcra ſūt pulcrioꝛib9 cōpata viloſcūt Vas q̄a amoꝛ

ignis eſt. Et ignis quidez fomentū querit ut ardeat
Sed caue ne id admiſceas qd̓ fumū aut fetorē po ꝯ
miſtrat Ea vis amoris eſt ut talem te eſſe neceſſe eſt
quale illud eſt qd̓ amas ⁊ cui ꝑ affectū cōiungeris in
ipius ſimilitudiēz ipa quodāmō dileccōnis ſocietate
transformaris Tuā igit̄ aīa pulchritudiēz attende ⁊
intelliges q̄lem pulchritudiēz debeas diligere Nō eſt
tibi iviſibilis facies tua ocul9 tuus nichil bene videt
ſi ſeipm̄ nō videt qd̓ ſi forte intīna illa viſio tua ꝑ ne
gligenciā obſcurata eſt et teipam ſicut decz et expedit
cōtemplari non ſufficias cur ſaltē q̇d de te exiſtimare
debeas alieno iudicio nō ꝑpendis Sponſū habes ſꝫ
neſcis pulcherrim9 eſt oīm ſꝫ faciē eius nō vidiſti jlle
te vidit qꝛ niſi te vidiſſꝫ nō te diligerꝫ. Noluit adhuc
ſeipm̄ pn̄tare tibi ſed muēra miſit arrā tribuit ac de
dit pign9 amoris ſignū dileccōis Si cōgnoſcere illū
poſſes Si ſpēm eius videres nō amplius de tua pul
chritudine ambiges Scires eñ qd̓ tam pulcher tam
formoſus tam elegans tam vnic9 ī tuo aſpectu capt9
nō eſſet Si eū ſingularitatis decor ⁊ vltra ceteros am
mirandus nō traheret Quid igit̄ agis nō nūc videre
poteris cū q̇a abſens eſt ⁊ ideo nō times neqꝫ erubeſ
cis illi iniuriā facere qd̓ ſingularē eius amorē cōtemp
nis te ꝑ aliene libidini turpit̄ ⁊ īpudice ꝓſtituis Noli
ſic facere Si adhuc nō ſcire poteris q̇s ſit ille qui te di
ligit cōſidera ſaltē arrā q̄m dedit fortaſſis ī ipo muēre
eius qd̓ penes te eſt poteris agnoſcere quo affctū illū
diligere quo ſtudio ⁊ diligēcia te illi debeas cōſeruare
Inſignis eſt arra eius nobile donū illius qꝛ nec mag
nū decuit ut praua darꝫ nec ꝑ paruo ſapiens magna
dediſſꝫ Magnū eſt ergo qd̓ tibi dedit ſꝫ mai9 eſt quod
in te diligit Sꝫ caue o aīa ne qd̓ abſit non ſponſa ſꝫ
meretrix dicaris ſi munera dantis plus q̄m affectum

amantis diligis Maiorē caritati eius iniuriā facis ſi
et dona eius accipis et tam̄ viciſſitudinez amori eius
nō rependis Sz quid dedit tibi O ania ſpōſus tuus
tu noſti q̄d accepis et neceſſe habes aduc melius noſ
cere ne incipias uel de hijs que nō accepiſti pſūmere
vel de hijs que accepiſti grās non agere Nam ꝛ ipſe
idcirco hec tibi dedit ut ſp ea i meōria hēas et nūq̄m
ab eiꝰ aōre tepeſcas obliuiōe. Primū cogita O ania
ꝙ aliquādo nō fueris et eſſe ceperis et hoc eius dono
accepiſti. Nūc ampliꝰ dedit q̄a nō ſolū dedit eſſe ſed
pulchrū eſſe Aduc plus aliq̄d dedit et magis te ad
ſimilitudiēz ſuam traxit. Voluit em̄ ad ſe trahere p
ſimilitudiēz qm̄ ad ſe trahebat p dileccōnez Magno
debito es obligata ania mea m̄ltū accepiſti et nichil
a te habuiſti et p hijs oibus nō habes q̄d retribuas
niſi tm̄ ut diligas Nam qd̄ p dileccōz datū eſt nichil
meliꝰ nec decencius qm̄ p dileccōz rependi pt. Dedit
ergo tibi eſſe ꝛ pulchrū eſſe dedit ꝛ viuere poſt viuere
dedit ſentire Datū eſt ꝛ diſcernere et p eandē dileccōz
Datū eſt que niſi p̄ceſſiſſet nichil a largiente datum
nichil ab indigente fuiſſet acceptū Quā ſublimis qm̄
decora facta es ania mea q̄d ſibi talis ꝛ tantꝰ ornatꝰ
voluit Niſi ꝙ idem ipē q̄ te induit ſpōſaz ſuo talamo
ꝑparauit. Nouit ad q̄d opus te cōderet nouit qualis
ornatus iſtud opus deceret Et ideo dedit qd̄ decuit ꝛ
qd̄ em̄ decuit ut ꝛ ipē hoc diligeret qd̄ dedit Senſibꝰ
foris decorauit intus ſapia illuſtrauit. Senſus dans
quaſi exteriorē ornatū ſapiam quaſi interiorē habitū
Senſus q̄ſi gēmas q̄ſdaz fulgētes q̄ſi exteriꝰ appēdēs
Sapia quaſi naturali pulchritudine voltꝰ intus deco
rans. Ecce ornatus tuus oim gēmarū vel rerū vincit
pulchritudinē Ecce facies tua oim formarū ſupat de
corem talem ōmino eſſe decebat que ad celeſtis ſpōſi

thalamũ introducẽda fuerat q̃ntũ dilecta es quando
talis facta es m̃ltũ gloriari poteras ⁊ m̃ltũ cuſtodiri
debueras ne tale donũ pderes. Ne talem ornatũ fe
dares ne tm̃ decorez corrũperes: Ne eo amiſſo vel mi
nuto amplius miſera fieres. Quã eo nõ accepto vel
nõ pfecto miſera fuiſſes Ne te cũ dãpno amiſſe pul
chritudinis ſim̃l torq̃ret confuſio feditoris et abiecta
vilior eſſes quaz ſi recepta non fuiſſes Illud eſt ergo
cuſtodiendũ Illud cauendũ fuerat ut iſtud cuſtoditũ
pſiſteret et id cauendũ ne eueniret. Sz vide q̇d feciſti
O aĩa mea dereliq̇ſti ſponſũ tuũ et cũ alienis pſtitu
iſti amorẽ tuũ corripiſti integritatẽ tuã pulchritudiẽz
tuã fedaſti Diſpſiſti ornatũ tuũ tam vilis taz turpis
tam immũda facta es quod talis ſponſi amplexibus
ampliꝰ digna nõ es oblita es ſpõſi tui et pro tantis
beneficiis gracias non egiſti Meretrix facta es et pre
nimys fornicacõnibꝰ tuis laxata ſũt vbera tua. Ru
goſa facta eſt frons tua gene tue marcide languẽtes
et ſtupentes oculi tui labia pallore obducta obfuſca
ta vel exſiccata cutis virtus infracta ip̃is quoq̧ ama
toribus tuis odioſa Sed tibi iam enarrare incipiam
q̃ntuz iſte ſponſus qui tam excelſus apparuit cũ te cõ
derz huiliari dignatꝰ es ut te reparz illic tã ſublimis
Hic tam huilis nõ tam̃ hic minꝰ q̃m̃ illic amabilis
Quia nec hic minꝰ q̃m̃ illic ãmirabilis. Illic potenĉ
tibi magna contulit hic miĉordiẽ p te dura ſuſtinuit
Vt eñ te releuaret illuc vnde cecideras ipſe dignatꝰ
eſt deſcendere huc vbi iacebas ⁊ ut iuſte tibi redderetur
qđ pdideras ip̃e pie dignatꝰ eſt pati qđ tollerabas ⁊c̃
Deſcendit ergo ſuſcepit ſuſtinuit vicit reſtaurauit. Deſ
cẽdit ad mortalẽ ſuſcepit mortalitatẽ ſuſtinuit paſſiõz
Vicit mortẽ reſtaurauit hoiez. Ecce aĩa mea obſtu
peſce. tanta mirabilia tanta beneficia pro te exhibita

Pulchra facta fueras eius munere ſeda facta es tua
iniq̄tate Et iterū mūdata es et formoſa facta es ei9
pietate operante tam̄ vtrobiq̄ caritate Olym cū nō
eſſes dilexit te vt te cōderz Poſtea cū ſeda eſſes dilexit
te vt pulchrū faceret ⁊ tibi oſtenderz q̄ntū te diligeret
Nō niſi moriēdo a morte liberare voluit Vt nō tm̄
pietatis impēderz bñficiū. Vm̄ eciā caritatis mōſtra
ret affectū nūc aūt tam ſincera caritate te diligit ac ſi
ſemp cū eo pſtitiſſes nec exp̄brat tibi reatū nec imp
perat beneficiū ⁊ ſi deinceps cū eo pſeuerare ipſum q̄
ut decet fideliꝰ amare ac tuū illi amorē incōtaminatū
cōſeruare volueris maiora ſe prioribus daturū pmiſit
ANIMA Iam quodāmō amare incipio culpā
meā q̄ ut video Nō michi parū maleſeciſſe profuit
quādo ex eo id michi qd̄ votis oībus ſcire deſiderabā
luce clarius innoteſcit. nūq̄m dileccōēz illius tā bene
agnoſcerē ſi in tantis piculis eam experta non fuiſſē
O q̄m faciliꝰ cecidi que poſt lapſum felicior reſurrexi
nulla dileccō maior nullus amor ſincerior. Nulla ca
ritas ſanctior. nullus affectus ardencior. Mortuus
eſt p me innocēs. nichil i me quod amaret inveniēs
AVGVSTINVS. O aīa mea argue te
metipam corā dn̄o q̄ hucuſq̄ tantis beneficijs ei9
ingrata fuiſti et miſeracōes eius plurimas agnoſcere
noluiſti Sz ut aduc melius intelligas q̄ntū illi debes
Ne reliqua eius beneficia ſcḋm inceptū ordinē proſe
quentem volo ut diligentē attendas Abieras ergo et
pietas Et quia in pctīs tuis venūdata erat venit ille
poſt te ut redimeret te ⁊ tm̄ dilexit te vt ſanguinis
ſui p̄ciū appenderz p te. Tali namq̄ pacto redemit te
de ſuitute ⁊ reduxit te de exilio ANIMA Neſciui
qd̄ tm̄ dilexit me deus ampliꝰ michi vilis eſſe nō de
beo quē tm̄ deo placui AVGVSTINVS

Et q̇d ſi cogitare cepis quot ⁊ quales i cõparacõe tua
abiecti ſũt q̇ hãc q̃ data eſt tibi ꝑ eã ꝯſeq̇ nõ potuerĩt
Ecce audiſti ab inicio vſq; ad diẽ hãc qm̃ multe gene
racões hominũ ptranſierũt q̃ omẽs ſine cognicõne
dei ⁊ p̃cõ ſue redẽpcõnis in interitũ ſempiternũ delapſe
ſũt Omibus illis redẽptor tuus ⁊ amor tuꝰ te ꝓtulit
quãdo tibi hanc grãm largitus eſt qm̃ nullus horũ
ꝓpe meruit et q̇d dices q̃re te putas ꝓlataꝫ omibꝰ
Nũquid fortiõr nũq̇d ſapiẽcior nũquid dicior nũq̇d
nobilior illis omibus fuiſti qꝫ hanc graciã ſpecialẽ p̃
illis omibus ſortiri meruiſti Quot fortes quot ſapi
entes quot nobiles quot divites ibi fuerũt relicti ẽ ñ
vniuerſi ⁊ abiecti pierũt Tu ſola p̃ illis omibꝰ aſſũp
ta es Et quare hoc in te factũ ſit nullã p̃ter g̃uitam
ſaluatoris tui caritatẽ cauſaꝫ invenire poſſis · Elegit
ergo et p̃elegit te ſpõſus tuus amator tuus redẽptor
tuus · Deus tuus elegit te i omibus aſſũpſit ex oibꝰ
et amavit te p̃ omibus Nomie ſuo vocavi te ut me
moriale eius ſit ſemp apud te · Voluit te participem
eſſe in nomie participẽ i nomis veritate qm̃ vnxit te
illo quo ⁊ ipẽ vnctꝰ oleo leticie vt ab vncto ſis iuncta
et a criſto dicaris criſtiana ANIMA Multũ fa
teor collatũ eſſe m̃ ſed queſo te ſi ut aſſeris aſſũpta ſim
quid adhuc differor qm̃ ad amplexus ſponſi nõ duꝫ
ꝯvenire poſſum AVGVSTINVS Neſcis
ergo ania mea Neſcis qm̃ feda priꝰ fuiſti qm̃ pollu
ta qm̃ deformis ⁊ ſqualida diſſoluta ⁊ diſſipata ⁊ omi
horrore ⁊ enormitate plena ⁊ deformitate ⁊ quõ tam
cito in illũ pudoris et caſtitatis thalamũ introduci ex
petis niſi prius ſaltẽ aliqua cura ⁊ ſtudio ex culpa ad
priſtinũ decorẽ repararetis Nam hoc eſt quod nunc
exſpectaris hoc eſt q̇d ille tuus ſpõſus aduc p̄ñciam
ſuã tibi ſubtrahit · Et nõ dũ in mutuos amplexus et

dulcia oſcula te admittit q̇a videlicȝ nec polluta m̄dū
debȝ cōtingere. nec turpē decȝ pulchrū ūl m̄dū vitere
Cū autē p̄parata et decent̄ ornata fueris tūc demū in
illū celeſtis ſponſi thalamū ſine cōfuſione pmanſura
introibis nec te pudebit priſte turpitudinis cū nichil
turpe nichil pudore dignuȝ hēbis. Prius ergo ſtude
tuā formā excolere faciē tuā ornare habitū cōponere
maculas tergere mūdiciaȝ reparare mores corrigere
diſciplinā ſuare ⁊ oībus tandē in melius cōmutatis
digno ſpōſo dignā ſpōſam te reddere aliq̇d dicere vo
lo Vnde te magis cautā efficiaȝ ne ꝑ eo q̇d te electā
audis aut elacō timidā aut negligencia reddat diſſo
lutam Nūquid audiſti q̇d rex aſſwerꝰ fecerit quādo
faſti reginā ꝓpter inſolenciā eius repudiauit factum
inſigne Exemplū vtile piculuȝ ſue Abiecta eſt ergo
ꝓpter ſupbiaȝ ſuaȝ et factū eſt regis p̄ceptū ut de omi
regno ſuo cōgͤgarent̄ ſpecioſe puelle virgines ⁊ addu
cerent̄ ad ciuitatē ſuſam et traderent̄ in domū aggei
eunuchi Qui erat p̄poſitus ⁊ cuſtos femiarū regiarū
Ibi qȝ acciperēt mūdū muliebrē ceteraqȝ ad vſū ncāa
Dicqȝ omibus habūdant̄ ſcdm̄ regiam ambicōnem
expletis excolerent̄ ꝑ ſex menſes et ornarent̄ oleo mir
tino vngerent̄ Et ꝑ alios ſex quibuſdā pigmētis no
uis vterent̄ Et ſic cōpoſite ⁊ ornate de tricinio femia
rum ad regis cubiculū tranſierūt ut que ex hijs omi
bus oculis regis magis placeret Illa ꝑ faſchi i ſolio
regni ſederȝ. Vide q̄m m̄lte electe ſūt vt vna eligeret̄
Illa ſcȝ que regis oculis formoſior ⁊ ornacōr videret̄
Miniſtri regis m̄ltas eligūt ad cultū. Rex vnā eligit
ad thalamū. Prima electō multaꝝ facta eſt ſcdm̄ re
gis p̄ceptū Scd̄a electio vniꝰ facta eſt ſcdm̄ regis vo
luntatē. Cōſideremꝰ ergo ſi forte exemplū hoc p̄ſenti
de quo agimꝰ negocō valeat adaptari ⁊c̄ Rex ſūmi

regis filiuſ venit in hũc mũdũ quẽ ipſe creauerat de
ſpõſare ſibi vxorẽ electã vnicã Vxorẽ dignã regalibꝰ
nupcijs Sed q̃a hũc judea in hũilitatis forma appa
rentẽ recipe cõtemſit Abiecta eſt ⁊ miſſi ſũt miniſtri
regis apl̃i videlicꝫ ꝑ totũ mũdũ cõgregare aĩas Et ad
ducere ad ciuitatẽ regis ideſt ad ſctãm ecc̃liã i qua ẽ
domꝰ et manſio m̃liẽꝝ regiarũ ideſt ſanctarũ aĩaꝝ
que fecũdant ⁊ generãt. Nõ ad ſeruitutẽ ſed ad regnũ
filios Que quia nõ ex timore ſꝫ ex caritate deo ſeruiũt
quaſi in libertatẽ bonorũ operũ ꝓtus educũt Multi
ergo vocati ꝑ fidẽ intrant ecc̃liã et ibi ſacr̃mẽta xp̃i
que quaſi quedã vngenta et anthidota ad refeccõẽ
et ornacũ aĩarũ p̃parata ſũt accipiũt Sed quia ore
veritatis dicit̃ Multi ſũt vocati pauci vero electi Non
omẽs qui ad hunc cultũ admiſſi ſũt ad thalamũ ſũt
admittẽdi niſi tm̃ hij qui ſic ſe ſtudẽt ꝑ iſta mũdare
et excolere vt cũ ad regis p̃ñciã introducti fuerint ta
les inveniant̃ quas ip̃e magis eligere velit q̃m repro
bare Vide ergo vbi poſita es ⁊ itelliges q̃d facere de
bes Poſuit em̃ te ſpõſus tuuꝰ i tc̃linio vbi mulieres
ornant̃ per varia pigmenta et diuerſas ſpecies dedit
Cibos ꝗꝫ regios de mẽſa ſua miniſtrari tibi p̃cepit et
quicq̃d ad ſanitatẽ quicq̃d ad refeccõnẽ quicq̃d ad re
parãdam ſpem̃ quicq̃d ad augendũ decorẽ valere p̃t
tribuit. Caue ergo ne cũ in cõſpectu ſponſi huiꝰ p̃ſenta
ta fueris indigna ꝗꝫ abſit eius cõſorcio iveniaris ſꝑa
ta te ſicut decet ſpõſã regis celeſtis ſponſã ſponſi imor
talis. ANIMA: Amaricaſti me ⁊ ꝑculiſti pauo
re nõ modico nã quantũ ex verbis tuis intelligi dat̃
mutaui ꝓpoſitũ ſꝫ nõ euaſi ꝑiculũ ꝗꝫ ſicut aſſeris niſi
me omnĩodis dignã me exhibere ſtuduero ad fructũ
huiꝰ dilccõnis non attingo Sup̃e ergo nũc vt m̃ di
ligẽter ediſſeres de hoc triclinio in quo mulieres regie

aluntur ⁊ de hoc cibo regio qui eis datur Et de ipſis
quoq; vngentis quibꝰ vnguntur et de ceteris omibus
q̄ eis ad cultū ſiue ad decorē exhibent AVGVS
TINVS Queris quid ſit tricliniuz queris etiā;
quid ſit regis cubiculū Iſtas duas manſiōes xp̄o no
tibi q̄a harꝝ tibi cōſideracōe opus eſt Eſt ergo regis
tricliniū In quo ſponſe ad nupcias ꝑparant In cubi
culo aūt r̄gis nupcie celebrant. Preſens eccleſia quaſi
tricliniū eſt ī qua nūc ſpōſe dei q̄ſi ad nupcias futurās
ꝑparant. Celeſtis iheruſalez quaſi cubiculū eſt in qua
nupcie celebrant Poſt ipa aūt ordinandi tranſeūt de
triclinio ad regis cubiculū quia poſt tpa bene opan
di bene veniūt vt boni operis ſui ꝑcipiāt fructū p̄ſens
ergo ecclīā t̄cliniū ē ſiue dicit xp̄e tres ordines fideliū
cōiugatoꝝ cōtinēciū ⁊ virginū. videamꝰ deinceps q̄
ſūt vngenta et pigmētoꝝ genera q̄ tibi q̄ feſtimenta
ad cultū ſponſaꝝ ꝑparata Neq; h̄ p̄ter mittēdū eſt qḋ
ipē ſponſus etiā ḡtuita eci ī ad ornatū āminiculū omē
impendit nec quitq̄d ex ſe habent niſi ab illo accipiāt
Vnde illi placeāt Vt etiā h̄ ad dileccōz eius ꝑtinete
ſcias qḋ habes vnde ornare te poſſis que vtique ex te
nichil habes niſi ab illo acceperis. Pmū ē fōs bap
tiſmatis hoc eſt lavacꝝ regeneracōnis in quo lordes
p̄teritoꝝ ēminū abluis Deinde criſma ⁊ oleū In cuiꝰ
vnctiōē ſpū ſc̄tō liniris poſt hec delibuta ⁊ oleo leticie
ꝑfuſa ad mēſā venis ⁊ ꝑcipis ibi corporis ⁊ ſangwis
criſti alimētū quo interius ſaginata atq; refecta illam
noxiā p̄teritoꝝ ieiunioꝝ maceriē repellis ⁊ plenitudiē
priſtina atq; fortitudiē repara rurſꝰ quodāmō iuuēſ
cis. Deinde feſtimēta bonoꝝ operū induis et fructu
elemoſiāꝝ cū ieiunijs ⁊ orōnibꝰ ⁊ ſacris vigilijs alijs
que bonis opibꝰ pietatis quaſi quodā vario ornatu
d̄coraris Ad vltimū ſequent aromata virtutū q̄ꝝ odor

ſuaue ſpirãs omẽz illũ antiq̃ꝝ ſordiũ fetorẽ fugat ita
vt tu quodãmõ cõmutari et in aliaz tranſformari
videaris et magis leta magis alacris magis ſoſpes
efficiaris Dat tibi etiã ſpeculũ ſacra ſcriptura vt ibi vi
deas faciẽ tuã ne qđ min⁹ te aliter q̃m deceat habat
cõpoſicõ ornatus tui. Quid ergo dicis aĩa mea ſcis
vtrũ ne aliq̃d horũ aduc ꝑcepis certe i fonte ablu
cõnem certe criſmatis vnctõez ꝑcepiſti certe de menſa
regis eũdẽ cibũ comediſti et eundẽ potũ bibiſti Sed
forte iterꝝ polluta es hẽs lacrias q̃b⁹ te iterꝝ abluas
Vnctõ i te itm̃ emacuit ꝑ bonã ⁊ piã deuocõez iterꝝ te
vngas ieiunio diuturno cõfecta es iterꝝ ablata lacris
et pie contricõis vnctõe reuocata ad tu i redeas. Vide
igit̃ quã pia diſpenſacõne tibi vbiq; occurrit nõ habu
iſti et datur tibi ꝑdidiſti et reſtauratur tibi. Nũq̃m de
linquis vt ſcias q̃ntũ ipſe te diligit a quo amaris non
volt te ꝑdere Et ideo tanta paciẽcia te exſpectat ⁊ pie
cõcedit tociens negligẽter amiſſa itm̃ atq; iterũ ſi tu
volueris reparare Hoc quot iam perierũt qui iſta tecũ
acceperũt Sed amiſſa itm̃ accipe nõ meruerũt plus
ergo omib⁹ dilecta es quia tibi tam benigne amiſſũ
redditur qđ illis tam diſtricte ꝑditũ negabatur Nũquid
tibi gr̃a operandi nulla data eſt tam̃ voluntas bona ipo
largiẽte negata nõ eſt ſi magna opa facis miſericordie
ſublimaris Melius ſi opa magna nõ facis forcaſſis
ſalubrit̃ humiliaris Melius nouit ille qđ tibi expediat
q̃m tu. Et ob hoc ſi vis de illo bene ſentire totũ qđ tibi
ab illo fit beneficium intellige forte gr̃az virtutũ nõ ha
bes ſed dũ viciorũ pulſa cõcuteris melius i humilitate ſo
lidaris Suauius redolet deo humilitas infirma quam
virtus elata Nichil ergo diſpoſicõni eius ꝑiudicari au
deas ſed ſemꝑ cũ timore et reuerencia eum adora. Vt
queadmodũ nouit tibi ſubueniat. Si aduc mala i te

pmanſerũt pie diluat ſi inchoata ſunt bona benigne
pficiat et ea que ipe velit via ad ſe pducat Quid tibi
amplius dicam eſt ne aliquid aduc quod tibi dicere
poſſũ ad oſtendendã dilectõꝫ Tibi loquar anĩa mea
Eſt ne aliq̇d quid dices ſi tua dicis aliena nõ poteris
ſi aliena et tua non tam̃ omia quis em̃ omia dicere
poteſt et tam̃ ſcim9 qđ oĩm virtutũ origo eſt caritas
Ecce duo nati ſũt vtriſqꝫ eadem nobilitas eadẽ hora
natiuitatis alter ĩ pauptate relinquit alter ĩ diuicijs
ſubilmat et vtrũqꝫ caritas opatur quia hic pauptate
huiliat · Illũ habũdancia cõſolatur Ille debilis eſt
iſte fortis jlle tenet ne malũ pficiat jſte roboratur vt
cõualeſcat vtrũqꝫ caritas probat nõ repbat alter per
ſapiẽciaꝫ illuĩatur alter in ſimplicitate ſui ſenſus relin
quit Iſte ut diſcat ſeipſum deſpicere· Ille ut ſtudeat
creatorẽ ſuũ diligere vel agnõſcere vtrobiqꝫ tam̃ voluit
caritas adeſſe · O anĩa mea q̇d faciem9 domino deo
nr̃o a quo tot et tanta bona accepim9· Neqꝫ em̃ cõtẽ
tus fuit eadem et cetera bona nobis tribuere Deo ĩ
malis quoqꝫ nr̃is eũ ſingularẽ dilectorẽ cõgnoſcam9
vt eũ tam de bonis ſuis qm̃ de malis nr̃is omibus
ſingulariť diligam9 Tu dediſti michi domĩe ut te cõg
noſcam Et pre ceteris multis de ſecretis tuis ĩuelata
intelligam alios coetaneos meos mltos in tenebris
ignorancie reliquiſti Et michi pre illis lumẽ ſapiẽcie
tue infudiſti· Tu dediſti m̃ te verius cõgnõſcere purius
diligere te ſincerius ĩ te credere ardencius te ſeq̇· Tu
dediſti michi ſenſum capacẽ jntellectũ facilem memo
riam tenacem ligwã diſcretã ſmonẽ gratũ doctrinã
ſwadibilẽ efficaciã ĩ ope grãm in cõuerſacõe pfectũ
in ſtudijs Effectũ in inceptis ſolamẽ in aduerſis cau
telam in pſperis Quocũqꝫ vertebã me gr̃a tua ꝛ mia
pceſſit me qñ errabã reduxiſti me q̃n do ignorabam

docuiſti me qñ peccabaꝫ corripuiſti me Quãdo triſta
baꝛ cõſolatꝰ es me quando deſperabaꝫ cõfoꝛtaſti me
quãdo cecidi erexiſti me quãdo ſteti tenuiſti me qñ
iui deduxiſti me quãdo veni ſuſcepiſti me Hec omĩa
feciſti michi dñe deus meus ⁊ multa alia de q̇bus
dulce erit michi ſp̃ cogitare ſp̃ loqui ſemꝑ gr̃as agere
ut te laudẽ ⁊ te amem ꝑ omĩbus beneficiis tuis dñe
deus meꝰ Ecce habes anima mea tuã arraꝫ et ĩ arra
tua ſponſũ tuũ cognoſce Serua illi te ĩtactã ſerua im
pollutã ſerua integrã ſua ĩcõtaminatã. Si olym mere
trix fuiſti iaꝫ virgo facta es q̃admodũ amoꝛ illius cõ
ſtituit coꝛruptis ĩtegritatẽ reddere ⁊ ĩtegris caſtitatẽ
cõſeruare Semꝑ aũt r̃cogita quãtã tecũ fecerit miſeri
coꝛdiã ⁊ in hoc ꝑpende q̃ntũ ab ip̃o diligeris qꝺ eius
beneficiũ nũq̃m tibi defuiſſe cõgnoſcas ANIMA
Vere fateoꝛ amoꝛ iſte merito ſingularis dr̃ qui cũ ſe
in multos diffundat ita tamẽ vnice ſingulos ãplexat̃
vere pulchrũ ⁊ mirificũ bonũ qꝺ cõmune eſt omniũ
⁊ totũ ſingulorũ cũctis p̃ſidẽs ſingulos implẽs vbiq̃
preſens oĩm curã habẽs ⁊ tamẽ ſingulis quaſi oĩbus
p̃uidens Hoc aũt vltimũ ĩterrogacõis mee ut benig
ne ſuſcipias q̃ſo q̇d eſt id dulce qꝺ in eius r̃cordacõne
aliq̃n me tãgere ſolꝫ et tam vehemẽt̃ ⁊ ſuauit̃ afficere
ut iam tota quodãmõ a memetip̃a alienari ⁊ neſcio
quo abſtrahi incipiam ſubito innouoꝛ tota inmutoꝛ
Et bene incipit michi eſſe vltra q̃m dicere ſufficiã Ex
hylarat̃ cõſciencia in obliuione venit omnis p̃teritoꝝ
maloꝝ memoria Exultat animus clareſcit intellectus
coꝛ illuĩnat̃ deſideria iocũdant̃. Iamq̃ alibi neſcõ vbi
me eſſe video Et quaſi q̇buſdam amplexibus amoꝛis
ĩtus teneoꝛ ⁊ neſcio q̇d illud ſit Et cũ iſtud ſp̃ tenere ⁊
nũq̃m ꝑdere toto niſu laboꝛo luctatur quodãmõ meꝰ
animus delectabiliter ne recedat ab eo quod ſemper

amplecti deſiderat Et quia ſi in illo oīm deſideriorū
finem invenerit ſūme et ineffabilit̄ exultat nil aliud
querēs nil vltra appetens ſemp̄ ſic eſſe volens Nūq̄d
iſte eſt dilect9 me9 queſo· Dic m̄ ut ſciam ſi iſte eſt ut
ſi denuo ad me venerit obſecrem eū ne recedat ſed ſp
mecum permaneat ꝛc̄ AVGVSTINVS
Vere iſte eſt dilectus tuus qui viſitat te ſed venit in
viſibilis venit occult9 venit incōprehēſibilis venit ut
tangat te nō vt videat a te Venit vt amoneat te nō
ut conprehēdat a te venit ut nō totum infundat ſe
nō ut impleat deſideriū Sed ut trahat affectū· Pri
micias quaſdaꝫ porrigit ſue dilectōnis nō plenitudi
nem infūdit ſacietatis pfecte Hoc eſt maxime quod
ad arram tue diſpenſacōis ptinet quod ille qui in fu
turo ſe et videndū tibi et perpetuo poſſidendū dabit
nūc aliquando ut quaꝫ dulcis ſit agnoſcas ſe tibi ad
guſtandū prebet· Similit̄ eciam interim de abſencia
eius cōſoleris q̄ndo eius munere ne deficias inceſſan
ter reficieris · Queſo anima mea multa iam diximus
Poſt hec omnia vnicū agnoſce vnū dilige vnū ſeq̄re
vnum apphende vnum poſſide ANIMA Hoc
opto Hoc deſidero hoc totis precordijs concupiſco
Michi autem adherere deo bonum eſt Et cetera

Kapt9 eſt finis hui9 tractat9 Auguſti de arra anie.
feria t̄cia poſt feſtū ſcti Dyoniſij Anno dni lxxiij ꝛc̄

Hain *394